ΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ

Ἀπαντῶντας στὸ γράμμα τοῦ κ. Πάλλη ὁ κ. Στασινόπουλος τοῦγραψε τἀκόλουθα ἀπάνω στὸ ζήτημα τῆς μεταφράσεως τῶν ἐπιστημονικῶν ὅρων.

«Φίλε κ. Πάλλη,

«.....Ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὴ μεταβολὴ τῶν ὅρων τοῦ βιβλίου μου, σᾶς ἀπαντῶ τὰ ἑξῆς :

Τὸ περισσότερο κρασὶ στὸν τόπο μας περνάει ἀπὸ τὰ χέρια τῶν χωρικῶν, τῶν ταβερνάρηδων καὶ τῶν μπακάληδων καὶ γιὰ νὰ μπορέσουν κι' αὐτοὶ νὰ διαβάσουν «ΤΟ ΚΡΑΣΙ», τὸ γράψα στὴ γλῶσσα τους. Καὶ δὲν τὸ μετάνοιωσα, γιατ' ἀλλοιώτικα δὲ θἄχε τὸ βιβλίο μου «τὴ θαυμασία σαφήνεια» ποὺ τοῦ βρίσκει ὁ κ. Χασιώτης, κρίνοντάς το στὰ «Νέα Γεωπονικά». Καὶ τὴ «σαφήνεια» αὐτὴ τὴ χρωστάει περισσότερο στὴ γλῶσσα παρὰ στὸ γραφιά.

«Οἱ κρασᾶδες μας ὅμως δὲν κάνανε ὡς τὰ σήμερα μὲ τέχνη τὰ κρασιά τους καὶ γιὰ τοῦτο λίγους τεχνικοὺς καὶ χημικοὺς ὅρους ἔχουνε στὴ γλῶσσα τους. Τὸ «θειϊκὸν ὀξὺ» π. χ. τὸ ξέρουν καὶ τὸ λένε «σπίρτο τοῦ βιτριολιοῦ», τὸ «ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ» «σπίρτο τοῦ ἁλατιοῦ», «τὸ θειϊκὸ χαλκὸ» «γαλαζόπετρα» κλπ. ἀλλὰ «τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ» «τὸ κιτρικὸν ὀξὺ» «τὸν χλωριοῦχον ἄσβεστον» δὲν τὰ ξέρουν διόλου.

«Καὶ ὅσους ὅρους ἔχει ὁ λαὸς στὴ γλῶσσα του, ἔτσι κ' ἐγὼ τοὺς μεταχειρίστηκα, ἀφοῦ ἔτσι τοὺς ἀναφέρνει καὶ τὸ δασμολόγιο. Ἀλλ' ὅσους ὅρους δὲν ἔχει, εἶπα πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ τοὺς κατασκευάσω κατὰ τὸ νόημά τους, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφήσω καθὼς βρίσκονται, κ' ἐκεῖ μάλιστα ποὺ πρόκειται γιὰ γιατρικά, πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ τὰ πειράξω διόλου. Γιατ' ἂν ἔκανα τὸ ἐναντίο, καὶ χρησιμότητα καμιὰ μποροῦσε νὰ μὴν ἔχῃ τὸ βιβλίο μου, γιατὶ δὲ θἄξερε τί νὰ δώσῃ ὁ φαρμακοποιός, ἀλλὰ κ' ἐπικίντυνο μποροῦσε νὰ γίνῃ σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ τὸ συμβουλευότανε, γιατὶ ὁ φαρμακοποιὸς μποροῦσε νὰ κάμῃ λάθος καὶ νὰ δώσῃ ἄλλα φάρμακα.

«Καὶ γιὰ νὰ τὸ ἀποδείξω θὰ φέρω τὸ ἴδιο τὸ δικό σας τὸ παράδειγμα.

«Στὴ σελ. 92 ξηγῶ τί θὰ πῇ «κιτρικὸν ὀξὺ» κι' ἀπὸ τί γίνεται. Τὸ ἀφῆκα ὅμως ἔτσι, γιατ' ἔτσι μονάχα τὸ ξέρουν οἱ φαρμακοποιοί. Ἐνῶ ἂν τόλεγα ξινὸ λεμόνι ἢ καὶ ξινὸ τοῦ λεμονιοῦ, ὁ φαρμακοποιὸς δὲ θἄδινε «κιτρικὸν ὀξὺ» ἀλλὰ «τρυγικὸν ὀξὺ» γιατὶ αὐτὸ ὁ λαὸς λέει «ξινὸ τοῦ λεμονιοῦ». Καὶ τὸ λέει ἔτσι γιατὶ αὐτὸ μονάχα μεταχειρίστηκε ὡς τὰ σήμερα γιὰ τὴ λεμονάδα του ἢ γιὰ τὸ φαΐ του, ὁσάκις εἶχεν ἔλλειψη ἀπὸ λεμόνι.

«Ἡ μεταβολὴ λοιπὸν ὅρων καθὼς εἶναι οἱ χημικοί, τῶν φαρμάκων κλπ. πρέπει νομίζω νὰ γίνῃ χωριστά, καὶ σὰ γίνῃ δεχτὴ ἀπ' τὴν ἐπιστήμη ἢ γνωστὴ σ' αὐτή, τότε νὰ τὴ μεταχειριστοῦνε τὰ ἐπιστημονικὰ βιβλία.

Δικός σας

Κ. Α. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΟΛΟΚΥΘΑΣ (*)

Περνώντας τὶς προάλλες ὁ καθηγητὴς Σκιᾶς κοντὰ στὴ Τίρυνθα, παρατήρησε πλάκα παλιὰ καὶ κιτρινὴ μὲ χαραγμένη ἐπιγραφή. Τὰ γράμματα εἶταν ἀρχαϊκὰ καὶ δυσκολοδιάβαστα· μὰ ὄντας λιγάκι ἀρχαιολόγος ἀποφάσισε νὰν τὰ ξεδιαλύνει. Ποιός ξέρει τί θὰ μᾶς μάθαινε ἡ ἐπιγραφή! Ὁ νοῦς του...δηλαδὴ ἡ φαντασία του...ἔβλεπε δόξα, ἔβλεπε τρόπαια. Τρεῖς ὧρες παιδέφτηκε, μὰ τέλος κατόρθωσε νὰ διαβάσει τὴν ἐπιγραφὴ μ' ἀφτὰ τὰ περίεργα λόγια

ΑΝΑΣΤΡΕΨΟΝ ΜΕ

—Ὤ ὤ, εἶπε ὁ Σκιᾶς, ἀναστρεψόν με. Σοβαρὴ δουλιά... Μήπως σκεπάζει κανένα θησαυρό, ἀρχαῖα χρυσὰ κι' ἀργυρὰ νομίσματα; Παριὰ ἡ πλάκα, μὰ πρέπει νὰ δῶ...

Καὶ καταπιάστηκε ἀποφασιστικὰ τὴν πλάκα ποὺ λίγο λίγο τὴ γύρισε. Καὶ τότες εἶδε πὼς εἶχε ἄλλη ἐπιγραφή, ἀπὸ τὴν ἀνάποδή της μερὰ κι' ἡ ἐπιγραφὴ ἀφτή, παστρικὰ (καὶ περιαστὰ) γραμένη, ἔλεγε

ΑΝΑΣΤΡΕΨΟΝ ΜΕ ΚΑΙ ΑΥΘΙΣ
ΕΤΕΡΟΝ ΓΑΡ ΕΤΙ ΒΛΑΚΑ
ΚΟΡΟΪΔΕΥΣΑΙ ΒΟΥΛΟΜΑΙ

Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗΣ

(*) Σκιᾶς φῶς φανερὰ παράγεται ἀπὸ τὸ τὸ σικύα.

ΙΦ

(Κουτσαβάκικο)

Τοῦ Ἀλέξ. Πάλλη

Ἔλα νὰ φύγουμε μαζὶ
Νωρὶς μαργκόλφω κοπελιά,
Καὶ μὴ μὲ βάλεις σὲ μπελιά,
Νὰ ζῆ ἡ μανούλα σου, νὰ ζῆ,
Ἔλα νὰ φύγουμε μαζί.

Τί μοῦρθε νἄρθω νὰ σταθῶ
Στὸ παραθύρι σου καρσί ;
Περσότερο κι ἀπὸ κρασί,
Τὸ πρόσωπό σου τὸ ξαθὸ
Μὲ κάνει φῶς μου καὶ μεθῶ.

Περνοῦν οἱ νύχτες τοῦ χειμὼ
Κ' οἱ κοντινές τοῦ Γιαλινοῦ,
Κι ὅπως μοῦ σήκωσες τὸ νοῦ,
Κ' εἶμαι σὰ νἄμαι γιὰ χαμό,
Στιμὴ δὲ βρίσκω ἀναπαμό.

Μὲ τὴ ρεπούμπλα μου στραβὰ
Καὶ τὸ ζωνάρι ἀπολυτό,
Ξεμολοϊμένος περβατῶ,
Μ' ὅποιος μὲ βλέπ' ἀλλοῦ τραβᾶ,
Γιατὶ μπλατσάζω παλαβά.

Ἰφ, κι ἃ δὲν κάμεις ρᾶι, νἄρθῆς
Ἀπόψε βράδυ στὸ στενό,
Μὰ τὸ Σταβρό, ποῦ προσκυνῶ,
Ταχιὰ δὲ θὰ ξημερωθῆς,
Καὶ θὰ χαθῶ, μὰ θὰ χαθῆς.

Ἔφ, ρὲ Μιστόκλη φουκαρά,
Καὶ πρῶτε μ' ἀδερφοποιτέ,
Τὸ πίστεβες αὐτὸ ποτέ,
Νὰ δῆς ἐμὲ τὸν ταγλαρά,
Νὰ μὴ σταλίζω σὲ χλωρά ;

Δό μου τὸ δίκοπο, μωρέ,
Καὶ τὴ φουντούκω τη διπλή,
Κι ἃ δὲ τὴ στρώσω σὰ γαλί,
Κι ἃ δὲ στὴν κάμω πουρέ,
Νὰ μὴ μὲ λένε Γιαρερε.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

—Ἀκούω, πῆγες κυνῆγι τὴν περασμένη Κυριακή.
—Ναί, πῆγα.
—Μόνος σου πῆγες;
—Ὄχι, πῆγα μὲ τὸ Λεβαντινόπουλο.
—Κι' εἶχε τύχη;
—Ἀκοῦς ἐκεῖ! Γύρισα ζωντανός.

—

Μητέρα. Τί τρέχει, Ἑλένη μου; Τί ἔχεις, παιδί μου; γιατὶ κλαῖς;

Ἑλένη. Νά, ὁ Γιώργης... πηγαίνει... ταξίδι... θὰ λείψει δυὸ μέρες... ἄχ ὤχ...

Μητέρα. (Ὕστερα ἀπὸ δυὸ χρόνια). Πές μου, Ἑλένη, πόσον καιρὸ θὰ λείψει ὁ ἄντρας σου;

Ἑλένη. Θὰ λείψει... Θὰ λείψει... Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, ξέχασα νὰ ρωτήσω.

—

Παραστάτης. Εἶδες πὼς ἔκανα τὴ σκηνὴ σὰν πεθαίνω; Δὲν ἔμεινε μισὸ μάτι δίχως δάκρυα μέσα στὸ θέατρο.

Ὁ καλὸς φίλος. Ναί .. βλέπεις ἤξεραν πὼς δὲν πέθανες ἀληθινά...

με τώρα ἐμεῖς;» ἐρώτησα διστάζοντας. «Τὸ ὕψος μας κάμνει τώρα τὸ ἑξήντα χιλιοστὸ μέρος ἑνὸς χιλιοστόμετρου. Λοιπὸν καὶ μὲ τὸ δυνατώτερο μικροσκόπιο δὲ θὰ μᾶς ἔβλεπε κανεὶς ἄνθρωπος πιά».

«Μά, γιατὶ δὲ βλέπουμε πιὰ τὸ σπίτι, τὸ περιβόλι, τοὺς δικούς μας, κοντολογῆς τὴ γῆ;» — «Εἶναι ἀποκάτω ἀπὸ τὸν ὁρίζοντά μας. Μὰ κι ὅταν ἡ γῆ θἀνατείλῃ γιὰ μᾶς, πάλε δὲ θὰ ἰδοῦμε τίποτα, παρὰ ἕνα θαμπὸ φέγγος, γιατὶ ἐξαιτίας τῆς τωρινῆς μικρότητάς μας ὅλα τὰ φαινόμενα τόσο πολὺ ἄλλαζαν ὄψη ποῦ, μολονότι βλέπουμε πολὺ καλὰ τὰ πράματα γύρω μας, ζοῦμε ὁλότελα χωρισμένοι ἀπὸ τὸν πρωτυτερινὸ μας κόσμο ποῦ οἱ φυσικὲς βάσες του εἶναι ἑκατὸ μιλλιούνια φορὲς μεγαλύτερες. Τώρα νὰ κοιτάζῃς ὅσα βρίσκουνται ἀπάνω στὴ σαπουνόφουσκα, καὶ λίγα δὲν εἶναι!» — «Ἀπορῶ πολύ», εἶπα διακόφτοντάς τον, «ποῦ μποροῦμε νὰ βλέπουμε καθόλου ἐδωπέρα κάτι τί, ποῦ εἶναι δυνατὸ οἱ αἴστησές μας σ' αὐτές τὶς διαφορετικὲς περίστασες νὰ δουλεύουνε σὰν καὶ πρωτύτερα, μολονότι εἴμαστε τώρα μικρότεροι ἀπὸ ἕνα κῦμα τοῦ φωτός; τὰ ἄτομα καὶ τὰ μόρια τῆς ὕλης πρέπει νὰ ἔχουνε τώρα ὁλότελα ἀλλοιώτικη ἐπιρροὴ τὲ μᾶς». — «Χμ!» ἀποκρίθηκε ὁ Μπάρμπα—Φέντης χαμογελῶντας, «τί θὰ πῇ κύματα τοῦ φωτός, αἰθέρας, ἄτομα καὶ μόρια τῆς ὕλης; μέτρα εἶναι ποῦ σοφίστηκαν ἀνθρῶποι γιὰ ἀνθρώπους. Γινήκαμε λοιπὸν μικροὶ κι ὅλα τὰ μέτρα μαζί μας! Μὰ τί ἔχει νὰ κάμῃ αὐτὸ μὲ τὸ αἴστημα; τὸ αἴστημα εἶναι τὸ πρῶτο, τὸ δομένο; τὸ φῶς, ὁ ἦχος, ἡ πίεση μένουν ἀναλλοίωτα γιὰ μᾶς, γιατὶ εἶναι ποιότητες. Ἀλλάζουνε μονάχα οἱ ποσότητες κι ἂν κάμναμε φυσικομαθηματικοὺς μετρημοὺς, θὰ βρίσκαμε τώρα καὶ τὰ κύματα τοῦ αἰθέρα ἑκατὸ μιλλιούνια φορὲς μικρότερα».

Στὸ μεταξὺ προχωρούσαμε ἀπάνω στὴ σαπουνόφουσκα κ' εἴχαμε φτάσει σ' ἕναν τόπο ποῦ τριγύρω μας ξεφουντώνανε διάφανες ἀχτίδες σὰ σιντριβάνι... μὲ μιᾶς μοῦ ἦρθε μιὰ φοβερὴ ἰδέα ποῦ κοκκάλιασα ἀπὸ τὴν τρομάρα μου: Ἂν ἔσκανε τώρα ἄξαφνα ἡ σαπουνόφουσκα κι ἂν ἔμενα σὲ μιὰ στάλα νερὸ κι ὁ θεὸς σὲ μιὰν ἄλλη. Ποιὸς θὰ μὲ ξανάβρισκε ποτές ; καὶ τί θὰ ἀπογινόμουν ἂν ἀναγκαζόμουν ἔτσι νὰ ἔχω ὁλοζωῆς τὴ μικρότητα τούτη ἑνὸς ἑξήντα χιλιοστοῦ τοῦ χιλιοστομέτρου; τί θὰ ἤμουνα συγκεκριμένος μὲ τοὺς ἀνθρώπους; κανεὶς δὲ θὰ μὲ ἔβλεπε! Ἡ γυναῖκα μου, τὰ καημένα τὰ παιδά μου! Ἴσως θὰ πετοῦσα μὲ τὴν ἀναπνοή τους μέσα στὰ πλεμόνια τους, ἐνῷ θἄκλαιγαν τὸ ἀνεξήγητο χάσιμό μου, καὶ θὰ ζοῦσα μέσα στὸ αἷμα τους σὰν ἄφαντο βακτηρίδιο! «Γλήγορα, Μπάρμπα—Φέντη, γλήγορα», ξεφώνησα, «νὰ μᾶς ξανακάμῃς πάλε ἀνθρώπους! Ἡ σαπουνόφουσκα θὰ σκάσῃ στὴ στιγμή! ἀπορῶ ποῦ βαστᾷ ἀκόμη! Πόσον καιρὸ εἴμαστε ἐδωπέρα;» — «Ἔννοια σου», εἶπε ὁ θεὸς ἄφοβα, «βαστᾷ καὶ θὰ βαστάξῃ ἀκόμη περισσότερο καιρὸ παρὰ ποῦ θὰ μείνουμε ἐδώ. Δὲ σοῦ εἶπα πὼς μαζί μας μίκρυνε καὶ τὸ μέτρο μας τοῦ καιροῦ, κι αὐτὸ ποῦ σοῦ φαίνεται ἐδὼ ἕνα λεπτὸ τῆς ὥρας, κατὰ τὸ ἀνθρώπινο μέτρο κάμνει μονάχα τὸ ἑκατὸ ἑκατομμυριοστὸ μέρος ἑνὸς λεπτοῦ τῆς ὥρας! Ἂς βαστάξῃ ἡ σαπουνόφουσκα μονάχα δέκα δευτερόλεπτα τῆς ὥρας γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, τότες γιὰ τὴν τωρινή μας κατάσταση σημαίνει ἀλλὰ καιρὴ ζωή! Κ' οἱ κάτοικοι τῆς σαπουνόφουσκας ζοῦν ἀκόμη ἑκατὸ χιλιάδες φορὲς γληγορώτερα ἀπὸ μᾶς τώρα».

«Πῶς; νομίζεις τάχα πῶς ἡ σαπουνόφουσκα εἶναι κατοικημένη;» — «Βέβαια! Ἔχει κατοίκους καὶ μάλιστα πολὺ πολιτισμένους. Μόνο ποῦ ὁ δικός τους καιρὸς περνᾷ ἀπάνω κάτω δέκα δισεκατομμύρια φορὲς γληγορώτερα, δηλαδή, αἰστάνουνται, ζοῦνε δέκα δισεκατομμύρια φορὲς γληγορώτερα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, πάει νὰ πῇ, τρία δευτερόλεπτα τῆς ἀνθρώπινης ὥρας εἶναι ἴσα μὲ ἕνα μιλλιούνι χρόνια στὴ σαπουνόφουσκα, μὰ οἱ κάτοικοί της δὲν ἔχουνε καμιὰ ἰδέα ἀνάλογης χρονολογίας, γιατὶ ἡ σφαῖρα τους δὲ σβουρίζει ἀρκετὰ ταχτικὰ σὰν τὴ γῆ.

Συλλογίσου πῶς αὐτὴ ἡ σαπουνόφουσκα ποῦ βρισκόμαστε ἀπάνω της, γεννήθηκε ἐδὼ καὶ ἕξη δευτερόλεπτα, καὶ θὰ καταλάβῃς πῶς μέσα σ' αὐτὰ τὰ δυὸ μιλλιούνια χρόνια της μπορεῖ νὰ ξετυλιχτῇ ἀρκετὴ ζωὴ κι ἀνάλογος πολιτισμός. Τὸ εἶδα τουλάχιστο σ' ἄλλες σαπουνόφουσκες ποῦ ὅλες ἔμοιαζαν παραπολὺ τὴ μητέρα τους, τὴ γῆ». «Μὰ ποῦ εἶναι αὐτοὶ οἱ κάτοικοι; ἀλήθεια, βλέπω ἐδὼ κάτι πράματα ποῦ μοιάζουνε φυτά· κι αὐτὲς οἱ τοῦρλες εἶναι ἴσως μιᾶς πολιτείας, ἀνθρώπους ὅμως δὲν μπορῶ νὰ βρῶ πουθενά». — «Πολὺ φυσικά. Μολονότι μποροῦμε τώρα νὰ αἰστανόμαστε ἑκατὸ μιλλιούνια φορὲς γληγορώτερα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὅμως αἰστανόμαστε ἀκόμη ἑκατὸ χιλιάδες φορὲς ἀργότερα ἀπὸ τοὺς Σαπουνιῶτες — ἔτσι μποροῦμε νὰ λέμε τοὺς κατοίκους τῆς σαπουνόφουσκας. Μᾶς φαίνεται